

EVANGELIJ PO STVARSTVU

Izbrani poudarki
okrožnice Laudato si'
papeža Frančiška

oktober 2016

na novo poslovenjeno besedilo

za interno uporabo

Povezava na spletni izvod [[pdf](#)].

Serija Laudato si':

2015 September. Svetovni dan molitve za skrbnejši odnos do stvarstva.
Molitvena ura. Vatikan, 1. september 2015: [[pdf](#)].

2016 Januar. KATOLICIZEM IN OKOLJE – Refleksija ob okrožnici Laudato si'
(Kardinal Peter K.A. Turkson) : [[pdf](#)].

NOEMIS Naravovarstvena in okoljska misel na Slovenskem noemis.jarina.org.

LAUDATO SI'

Zemlja je kakor dobra mati, ki nas objema v svojem naročju. 1

Spremembe, ki jih opažamo v prsti, vodi, zraku in drugih živih bitjih, so odsev nasilnosti človeškega srca, ki je ranjeno zaradi greha. 2

Preseganje brezbriznosti

Želim nagovoriti vsakega človeka, ki živi na tem planetu. 3

Če gospodarski napredek ni povezan s sočasnim pristnim družbenim in moralnim napredkom, se prej ali slej obrne proti človeku. 4

Pravi človeški razvoj ima moralni značaj. 5

Zlo je v prepričanju, da neizpodbitnih resnic, ki bi vodile naše življenje, ni, in je zato človeška svoboda lahko neomejena. 6

Združeni v zaskrbljenosti

Tudi druge krščanske Cerkve in druga verstva so globoko zaskrbljena. 7

Zločin proti naravi je zločin proti nam samim in greh proti Bogu 8

Gre za enega od jezikov ljubezni, ki se postopoma premika od tega, kaj hočem jaz, k temu, kaj Božji svet potrebuje. 9

Sv. Frančišek Asiški

Neločljivo so povezane skrb za naravo, pravičnost za reveže, dolžnosti do družbe in notranji mir. 10

Če se naravi ne odpiramo tudi z občudovanjem in spoštovanjem, in če s svetom ne govorimo tudi v jeziku bratstva in lepote, se naš odnos spremeni v odnos oblastnika, potrošnika in izkoriščevalca. 11

Svet je mnogo več kot le reševanje problemov. Je radostna skrivnost, ki se ji predajamo v veseli hvaležnosti. 12

Moj poziv

Kako je mogoče govoriti, da gradiš svetlo prihodnost, ne da bi pri tem pomislil na okoljsko krizo in trpljenje ljudi na robu družbe. 13

Pogosto razlog ni le v nasprotovanju vplivnih, ampak tudi v splošni brezbržnosti. 14

Pričakujem, da bo ta okrožnica, ki jo vključujem v družbeni nauk Cerkve, prispevala k ozaveščanju o nujnosti izzivov, ki nas zadevajo. 15

Te teme in vprašanja ne bodo nikoli izčrpana ali dokončno rešena, ampak se bodo znova in znova pojavljale in krepila. 16

Prvo poglavje: KAJ SE DOGAJA PO NAŠEM DOMU

Na kratko bom predstavil, kaj se v našem skupnem domu dogaja. 17

Čeprav zapleteni sistemi delujejo po principu stalnega spreminjanja, je danes hitrost, ki se kaže pri človekovih dejavnostih, vse bolj v neskladju s počasnostjo procesov naravnega razvoja. 18

Naš cilj ne bo kopičenje informacij ali potešitev radovednosti, ampak ozaveščenost. 19

I. ONESNAŽEVANJE IN PODNEBNE SPREMEMBE

Onesnaževanje, odpadki in kultura odmetavanja

Tehnologija z reševanjem ene težave večkrat povzroči druge. 20

Vsako leto proizvedemo na stotine milijonov ton odpadkov, in mnogi so biološko nerazgradljivi in strupeni. 21

Izogibamo se rešitvam, ki nam jih ponujajo procesi v naravnih ekosistemi. 22

Podnebje kot skupno dobro

Človeštvo mora spregledati, da je v boju proti globalnemu segrevanju potrebno spremeniti življenjski slog. 23

Če se bodo trendi nadaljevali, bi naše stoletje lahko postalo priča neprimerljivemu uničenju ekosistemov z resnimi posledicami za vse nas. 24

Izogibanje soočenju z dramo naših bratov in sester je znak, da smo izgubili občutek odgovornosti za bližnjega, na katerem temelji vsaka civilizirana družba. 25

Če se bomo držali dosedanjih modelov proizvodnje in potrošnje, se bodo razmere še poslabšale. 26

II. VPRAŠANJE VODE

Izkoriščanje planeta je preseglo vse sprejemljive meje, problema revščine pa še nismo rešili. 27

Voda v kritičnih trenutkih ni vedno nepristransko porazdeljena. 28

Pomemben razlog trpljenja in smrtnosti otrok sta griža in kolera, ki se pojavita zaradi slabe higiene in neustrezne oskrbe z vodo. 29

Ker je od vode odvisno preživetje človeka in je voda pogoj za uveljavljanje drugih človekovih pravic, je dostop do pitne in varne vode dejansko bistvena, temeljna in univerzalna pravica. 30

Obstaja nevarnost, da nesoglasja glede nadzora nad pitno vodo postanejo razlog za širše konflikte. 31

III. ZMANJŠANJE BIOTSKE RAZNOVRSTNOSTI

Različne vrste so nosilke genov, ki bi lahko bili ključni viri pri reševanju potreb človeštva ali okoljskih problemov. 32

Na tisoče vrst prav zaradi nas ne bo moglo slaviti Boga s svojim obstojem. 33

Očitno se slepimo, da lahko neponovljivo in nenadomestljivo lepoto zamenjamo z drugo, ki jo bomo ustvarili sami. 34

Široki koridorji avtocest, plantaže, raznovrstne ograde, jezovi akumulacijskih jezer in druge obsežne zgradbe zasedajo nekdanje naravne življenjske prostore. 35

Govorimo o vrednotah, ki presegajo vsakršno ceno. 36

V nekaterih predelih je posebna skrb potrebna zaradi njihovega izjemnega pomena za globalni ekosistem. 37

Ni mogoče zanikati velikih mednarodnih gospodarskih interesov, ki lahko pod pretvezo zaščite narave ogroža suverenost. 38

Posaditev novih in neprilagojenih vrst povzroči resno spremembo biotske raznovrstnosti. 39

Posebno so ogroženi spregledani morski organizmi, od katerih so končno odvisne vrste, ki jih ljudje uporabljamo za prehrano. 40

Vsak poseg v naravo ima lahko posledice, ki niso takoj očitne. 41

Večji pomen bo treba dati raziskavam, ki imajo za cilj celovito razumevanje delovanja ekosistemov. 42

IV. UPAD KAKOVOSTI ČLOVEKOVEGA ŽIVLJENJA IN RAZPAD DRUŽBE

Človek ima enako pravico živeti in biti srečen. 43

Pravo življenje prebivalcev tega planeta ni bivanje sredi betona, asfalta, stekla in kovine, ampak telesni stik z naravo. 44

Varna in skrbno urejena zelena naselja se močno razlikujejo od izločenih predelov. 45

Vsi ti znaki kažejo, da rast zadnjih dveh stoletij ni vedno vodila v celosten napredek in izboljšanje kakovosti življenja. 46

Truditi se moramo, da bodo sredstva javnega obveščanja postala vir novega kulturnega razvoja. 47

V. GLOBALNA NEPRAVIČNOST

Slabšanje stanja okolja in družbe najhujše prizadene najbolj ranljive prebivalce planeta. 48

Pomanjkljiv fizični stik in nasprotja, ki nastajajo zaradi necelovite zasnove naših velemest, nas zapeljejo do pristranskih analiz in v zavest, v kateri je del resničnosti zamolčan. 49

Če bi se sedanji model delitve dobrin razširil na vse človeštvo, planet odpadkov ne bi mogel prenesti. 50

Razvite države povzročajo dodatno škodo državam tretjega sveta z izvozom strupenih trdnih in tekočih odpadkov ter izvozom dejavnosti, ki jih podjetja v državah, v katerih ustvarjajo kapital, nikakor ne smejo izvajati. 51

Bogate dežele nosijo drugačno odgovornost za posledice podnebnih sprememb kot revne. 52

VI. POČASNA ODZIVNOST

Poklicani smo, da postanemo orodje v rokah Boga Očeta, in tako omogočimo, da bo naš planet postal tak, kakršen je bil ob stvarjenju načrtovan, in da bi uresničeval njegov načrt miru, lepote in polnosti. 53

Parcialnega iskanja koristi je preveč, in ekonomski interes hitro nadvlada skupno dobro. 54

Za spremembo škodljivih navad potrošništva ni zadosti le ekološka zavest. 55

Jasno se kaže tesna povezava med uničevanjem okolja, propadanjem etike in človeštva. 56

Povsem lahko se zgodi, da bodo po izčrpanju nekaterih naravnih virov pod raznimi – na videz plemenitimi – pretvezami nastale razmere za nove vojne. 57

Pozitivni rezultati v nekaterih državah sicer ne rešujejo svetovnih problemov, kažejo pa na to, da je človek zmožen delati dobro. 58

Namesto odločitve za pogum pogosto zapademo v skušnjava, da so razmere preveč nejasne in zato za reševanje neugodne. 59

VII. RAZNOLIKOST POGLEDOV

Predlogi delnih rešitev bodo služili kot osnova za dialog, iz katerega bi lahko razvili najbolj celovite rešitve. 60

Navdaja nas upanje, da rešitev vedno obstaja, da je smer vedno mogoče spremeniti, in da za reševanje problemov vedno lahko kaj storimo.

61

Drugo poglavje: EVANGELIJ PO STVARSTVU

Znanost in vera kljub različnim pogledom na realnost, vstopata v plodovit dialog.

62

I. LUČ, KI JO NUDI VERA

Če res želimo razviti ekologijo, s katero bomo lahko popravili vse, kar smo uničili, ne smemo zanemariti nobene veje znanosti, nobene oblike modrosti, niti verovanj z njihovo značilno govorico.

63

Za človeštvo in svet je zelo dobro, da se kristjani bolje seznanimo z ekološkimi dolžnostmi, ki izhajajo iz naše vere.

64

II. MODROST SVETEGA PISMA

Sveto pismo uči, da je vsak človek ustvarjen iz ljubezni in narejen po Božji podobi in sličnosti.

65

Harmonija med Stvarnikom, človeštvom in celotnim stvarstvom je bila prekinjena, ker smo sami hoteli prevzeti vlogo Boga.

66

Vsaka družba lahko od zemeljskih bogastev prejema to, kar je potrebno za njeno preživetje, a je obenem dolžna varovati in zagotoviti trajnost rodovitnosti tudi za prihodnje rodove.

67

Sveto pismo človeku ne daje nobene osnove za oblastni antropocentrizem in brezbričnost do drugih ustvarjenih bitij.

68

Ob dolžnosti, da zemeljske vire odgovorno uporabljamo, smo obvezani tudi k priznanju, da imajo druga živa bitja svojo lastno vrednost pred Bogom.

69

Skrbi za naše lastno življenje in za naš odnos do narave ne moremo ločevati od vzajemnosti, pravičnosti in zvestobe do drugih.

70

Za ohranitev Božjega zaupanja v človeka je zadostoval en sam človek!

71

Ne obstajamo le zato, ker je Bog velik in močan, ampak predvsem zato, da smo ob njem in z njim.

72

V Bogu sta moč in ljubezen neločljivo prepleteni, in zato vsaka zdrava duhovnost vsebuje tudi božansko ljubezen in češčenje, polno zaupanja v Gospoda in njegovo neskončno moč.

73

Krivica ni nepremagljiva.

74

Človeka bomo najlažje osvobodili njegove gospodovalne prevzetnosti in ga postavili na pravo mesto v svetu tako, da bomo ponovno odkrili podobo Očeta.

75

III. SKRIVNOST VESOLJA

Stvarstvo je povezano z ljubeznijo božjega načrta, po katerem ima vsaka stvar svojo vrednost in pomen.

76

Stvarjenje je ljubezen.

77

Vrnitev k naravi ne more pomeniti, da človek izgubi svojo svobodo.

78

Človek svobodno uporablja razum za pozitivni razvoj ali povzročanje novih oblik zla, novih vzrokov trpljenja in nazadovanja.

79

Bog je ustvaril tudi take pojave, za katere ljudje mislimo, da so zlo, nevarnost in vir trpljenja, dejansko pa so neločljivi del porodnih bolečin in nas spodbujajo k sodelovanju s Stvarnikom.

80

Vsak od nas ima osebno identiteto, zaradi katere smo zmožni stopati v dialog z drugimi in z Bogom samim.

81

Strinjanje s samovoljo močnejših v velikem delu človeštva povzroča družbene razlike, nepravičnost in nasilje.

82

Končni smisel drugih bitij namreč nismo mi ljudje, ampak vsa skupaj z nami in po nas hodijo naproti skupnemu cilju, ki je Bog v svoji presežni popolnosti.

83

IV. VSAKA STVAR JE PRIČA HARMONIJE STVARSTVA

Celotna materija vesolja govori o božji ljubezni in neizmerni božji naklonjenosti. 84

Vsaka stvar pomaga odkrivati del nauka, ki nam ga Bog želi posredovati. 85

Celovitost vesolja z raznolikostjo odnosov na odličen način kaže neizčrpno Božjo radodarnost. 86

Ko človek v vsem kar biva spozna Božji odsev, se naše srce zgane v željo po češčenju s sv. Frančiškom Asiškim: Hvaljen, moj Gospod, z vsemi Tvojimi stvarmi. 87

Če bi druga bitja obravnavali kot božansko popolna, jim ne bi mogli storiti nič dobrega, ker ne bi spoznali njihove lastne in izvirne vloge. 88

V. UNIVERZALNA SKUPNOST

Vsi, ki nas je ustvaril isti Oče, vsa bitja vesolja, smo med seboj povezani z nevidnimi vezmi. 89

Seveda moramo skrbeti, da drugih živih bitij ne obravnavamo neodgovorno, vendar bi morali biti prizadeti predvsem zaradi velikanskih razlik, ki nastajajo med ljudmi. 90

Jasna protislovnost se kaže pri človeku, ki se bori proti trgovini z ogroženimi vrstami živali, hkrati pa je popolnoma neobčutljiv za trgovino z ljudmi. 91

Samo eno srce imamo. 92

VI. DOBRINE SO ZA VSE

Glede nepravičnega obnašanja dela človeštva se je treba resno vprašati. 93

Pravice bogatih in revnih so enake. 94

Naravno okolje je skupna dobrina, dediščina vsega človeštva in odgovornost vseh. 95

VII. JEZUSOV POGLED

Jezus učence vabi, naj spoznavajo odnos Boga Očeta z vsemi ustvarjenimi bitji. 96

Ob potovanjih po svoji domovini se je Jezus ustavljal in premišljeval lepoto, ki jo je vsejal njegov Oče, ter vabil učence, naj v stvareh odkrivajo božje sporočilo. 97

Nezdrave ideje preziranja telesnosti so v preteklosti imele močan vpliv na nekatere krščanske mislece in so popačile evangelij. 98

Od začetka sveta, še posebej od učlovečenja naprej, Kristusova skrivnost skrito deluje v svetu narave in ob tem ne prizadene njene neodvisnosti. 99

Stvari tega sveta po Božji besedi niso več zgolj naravna resničnost, ampak jih Vstali skrivnostno obdaja in usmerja k njihovemu koncu v polnosti. 100

Tretje poglavje: ČLOVEK KOT RAZLOG EKOLOŠKE KRIZE

Osredotočimo se na prevladujočo tehnokratsko paradigmo oziroma vlogo človeške vrste in človekovih dejanj pri spreminjanju sveta. 101

I. TEHNOLOGIJA – USTVARJALNOST IN PREVLADA

Prav nič ne bomo zgrešili, če cenimo in smo hvaležni za napredek na področjih medicine, gradbeništva in komunikacij. 102

Naj zanikamo lepoto letala ali nekaterih nebotičnikov? 103

V čigavih rokah je ta moč in v katere roke lahko pride? 104

Kadar slepo podlegamo silam, ki se jih niti ne zavedamo, in na primer takoj zadovoljujemo želje, popuščamo sebičnosti in nasilnim reakcijam, naša svoboda pa se zmanjša. 105

II. GLOBALIZACIJA TEHNOKRATSKE PARADIGME

Človek je v naravo vedno posegal, vendar so je bila skozi stoletja njegova dejanja v soglasju za naravo. 106

Zavedati se moramo, da proizvodi iz tehnoloških procesov niso nevtralni, saj narekujejo razmere, ki vplivajo na življenjski slog, družbene strategije pa usmerjajo glede na koristi posameznih vplivnih centrov moči. 107

Tehnokratska paradigma je že tako prevladala, da je zelo težko opustiti njene pridobitve, še težje pa jih je uporabljati neodvisno od njihove notranje logike. 108

Trg sam po sebi ne zagotavlja celovitega napredka človeštva in človekove vključenosti v družbo. 109

Znanost, ki si domišlja, da ponuja rešitve za zahtevna vprašanja, bo morala nujno upoštevati ugotovitve, ki so jih dognala druga področja človekovega uma, vključno s filozofijo in družbeno etiko. 110

Če za posamezne ekološke probleme iščemo zgolj tehnološke rešitve, potem stvari, ki so sicer povezane, ločujemo na posamezne dele. 111

Pristna človečnost, ki nas kliče v novo povezovanje, se sredi tehnološke civilizacije pojavlja skoraj neopazno. 112

Vse težje se je ustaviti in ponovno začeti živeti iz globine. 113

Vse, kar se dogaja, kaže na nujnost poguma za kulturno revolucijo. 114

III. KRIZA IN POSLEDICE SODOBNEGA ANTROPOCENTRIZMA

V sodobnem antropocentrizmu se je, paradoksalno, tehnicistično mišljenje postavilo nad resničnost. 115

Zaradi neustrezne razlage krščanske antropologije je prišlo do napačnega razumevanja človekovega odnosa do sveta. 116

Takoj, ko človek začne trditi, da je od narave neodvisen, in se obnaša kot absoluten gospodar, začne podirati temelje svojega bivanja. 117

Od človeka ne moremo zahtevati novih dolžnosti do sveta, če hkrati ne priznamo in ne ovrednotimo njegovih lastnih sposobnosti spoznanja, volje, svobode in odgovornosti. 118

Uravnoteženje odnosa z naravo ne pomeni, da je zato treba zmanjševati človekovo odprtosti do ljudi ali transcendentne dimenzije odnosa do Boga. 119

Verodostojnost vzgoje ni mogoča, če ob zavzemanju za šibkejša živa bitja, ki nas obdajajo in so nam lahko tudi nadležna, ne zaščitimo nerojenega otroka, ki nam bo prav tako lahko povzročal težave. 120

Pričakujemo razvoj nove sinteze, ki bo preseгла ponarejene argumente zadnjih stoletij. 121

Praktični relativizem

Pri ljudeh se pojavlja relativizem, po katerem je brez pomena vse, kar ne služi takojšnjim osebnim interesom. 122

Prav kultura relativizma je odklon, v katerem se človek na račun bližnjega okoristi in ga obravnava zgolj kot objekt. Ali potem sploh še lahko veljajo kakšne meje za trgovino z ljudmi, organizirani kriminal, preprodajo mamil, trgovino s krvavimi diamanti ali s krznom ogroženih živali? 123

Potreba po obrambi dela

Človekova dejanja, ki prispevajo k uravnoteženemu razvoju sveta kažejo, da je človek Božje orodje in soustvarjalec. 124

Vsaka oblika dela je v bistvu odnos, ki ga človek vzpostavlja z rečmi, ki so drugačne od njega. 125

Preplet fizičnega dela in duhovne zbranosti se je v življenju menihov izkazal za revolucionarnega. 126

Delo mora zato obsegati vse človekove življenjske razsežnosti: ustvarjalnost, načrtovanje prihodnosti, razvoj talentov in vrednot, odnose s drugimi in notranjo držo hvaležnosti. 127

Pomoč revežem bi morala vedno biti taka, da bi jim z delom omogočili človeka vredno življenje. 128

Oblast ima pravico in odgovornost vzpostaviti transparentne in trdne postopke za podpore malim pridelovalcem in raznolikosti pridelave. 129

Sodobna biotehnologija

Po Katekizmu Katoliške cerkve je človekova moč omejena in je "v nasprotju s človeškim dostojanstvom po nepotrebnem trpinčiti živali in oteževati njihovo življenje." 130

Nobena dejavnost v ekosistemu ne sme prezreti posledic pri drugih. 131

V spoštovanju, ki ga ima vera do razuma, lahko z zavzetostjo spremljamo, kaj vse biologija, ki se razvija neodvisno od ekonomskih interesov, odkriva o bioloških strukturah in možnosti načrtnih mutacij. 132

A vsi ti procesi v naravi tečejo počasi, zato jih ni mogoče primerjati s hitrostjo, ki ga diktira sedanji tehnološki razvoj. 133

Po uvedbi pridelave gensko spremenjenih organizmov se obdelovalne površine koncentrirajo v rokah veleposestnikov, nekdanji mali kmetje pa postajajo sezonski delavci. 134

Vprašanje GSO je zahteven ekološki problem, zato je za reševanje potrebna strpna obravnava z vseh vidikov in primerna ter neodvisna denarna podpora nadaljnjim raziskavam. 135

Nekatera okoljska gibanja branijo celovitost okolja, vendar ta načela prezirajo pri obravnavi človeškega življenja. Tehnologija brez etike bo težko sposobna omejevati svojo lastno moč. 136

Četrto poglavje: CELOSTNA EKOLOGIJA

Vse je med seboj tesno povezano. 137

I. EKOLOGIJA V OKOLJU, EKONOMIJI IN DRUŽBI

Če posameznih spoznanj ne povežemo v širši kontekst stvarnosti, obstaja nevarnost, da se zožijo v ignoranco. 138

Ne soočamo se z dvema ločenima krizama, okoljsko po eni in družbeno po drugi strani, ampak obstaja le preplet ene same družbeno-okoljske krize. 139

Ekosistemov ne raziskujemo le zato, da bi ugotovili, kako bi jih najboljše trajnostno uporabljali, ampak tudi zato, ker imajo poleg uporabne tudi svojo lastno notranjo vrednost. 140

Varovanje okolja bo moralo postati sestavni del razvojnega procesa in ga ne bomo smeli presojati ločeno. 141

Ali lahko ob okoljski zakonodaji in usmeritvah, ki so sicer idealne, a žal le mrtva črka na papirju, upamo na učinkovite rešitve? 142

II. KULTURNA EKOLOGIJA

Zgodovino, kulturo in arhitekturo prostora je treba povezovati v celoto in tako ohranjati njegovo pristnost. 143

Od zunaj vsiljeni modeli upravljanja se le redko lahko uveljavijo; običajno so bolj uspešni tisti, ki temeljijo na krajevni kulturi. 144

Življenjski slog, v katerem neka družbena skupina ekonomsko nadvlada drugo, je lahko enako škodljiv kot je spreminjanje ekosistemov. 145

Kadar staroselci ostajajo na svoji zemlji, je zanjo najboljše poskrbljeno. 146

III. EKOLOGIJA VSAKDANJEGA ŽIVLJENJA

Prostor, v katerem živimo, vpliva na naš pogled na življenje, na naše občutke in ravnanje. 147

Pozitivno družbeno vzdušje in medsosedska dobrotelost omili tudi probleme v okoljsko neugodnih razmerah. 148

Družbena anonimnost, ki je posebej prisotna pri prebivalcih obrobja velikih mest, povzroča občutek izkoreninjenosti, ki vodi v asocialno vedenje in nasilje. 149

Pri urbanizmu ne zadostuje le iskanje lepote v obliki, ampak je še bolj pomembno poiskati lepoto kakovosti človeškega življenja, okoljske prilagojenosti, medsebojnega povezovanja in vzajemne pomoči. 150

Dejavnost, ki bo vplivala na mestno ali podeželsko pokrajino, bi morali predhodno presojati glede na raznolike prvine tistega prostora, ki oblikuje celoto izkušenj tamkajšnjih prebivalcev. 151

Pri preoblikovanju razpadajočih predmestnih naselij v prijazne mestne soseske bi lahko pokazali več ustvarjalnosti. 152

Kakovost mestnega življenja je tesno povezana s prometom, ki prebivalcem pogosto povzroča velike težave. 153

Življenjska zmeda, s katero se srečujejo prebivalci velikih mest, je pogosto na meji spoštljivosti do človekovega dostojanstva. 154

Humana ekologija pomeni neločljivo povezanost človeškega življenja z moralnim zakonom, ki je prirojen človekovi naravi; preko našega telesa smo neposredno povezani z okoljem in drugimi organizmi. 155

IV. NAČELO SKUPNEGA DOBREGA

Humane ekologije ne moremo ločiti od pojma "skupno dobro". 156

Skupno dobro je pogojeno tudi z družbenim mirom, torej redom in varnostjo, ki pa nista mogoča brez pravičnosti. 157

Logično je, da načelo skupnega dobrega takoj postane klic k solidarnosti in prednostni odločitvi za solidarnost z najbolj revnimi. 158

V. MEDGENERACIJSKA PRAVIČNOST

Ker zemlja pripada tudi generacijam, ki šele prihajajo, o medgeneracijski solidarnosti ne moremo več govoriti kot o opciji, ampak kot o temeljnem vprašanju pravičnosti. 159

Medgeneracijska pravičnost zadeva dostojanstvo naše generacije. 160

Blažitev prihodnjih posledic sedanje neuravnovešenosti je odvisno od vplivov sedanjega časa. 161

Poleg nesposobnosti človeka, da bi resno mislil na prihodnje rodove, je jasna tudi nezmožnost, da bi presegli svoje trenutne interese in pomislili na tiste, ki so že danes izključeni iz razvojnih procesov. 162

Peto poglavje: NEKAJ SMERNIC ZA DELOVANJE

Poskusimo se zdaj usmeriti na različne poti dialoga, s pomočjo katerih bi izstopili iz spirale samouničevanja.

163

I. DIALOG O OKOLJU V MEDNARODNI POLITIKI

Zaradi življenjske soodvisnosti smo na našem edinem svetu zavezani k skupnemu načrtu reševanja.

164

Politika in industrija počasi dojemata, da se je na izzive, s katerimi se sooča naš svet, treba nujno odzvati.

165

Zaradi prizadevanj civilne družbe so okoljska vprašanja v javnosti bolj prisotna in spodbujajo dolgoročno načrtovanje.

166

Srečanje v Riu 1992 je bilo inovativno in za tisti čas res preroško, vendar je bilo kasneje le malo sprejetih dogovorov tudi dejansko uresničenih.

167

Med pozitivne izkušnje bi lahko šteli nekaj drugih sporazumov: Baselski o odpadnih vodah, Washingtonski o trgovini z ogroženimi organizmi ter Dunajski in Montrealski glede ozonski plasti.

168

Mednarodna pogajanja so neučinkovita, ker nekatere države svoja stališča in nacionalne koristi postavljajo pred mednarodno skupno dobro.

169

Države, v katerih je bil hiter industrijski razvoj mogoč tudi na račun zelo velikih izpustov toplogrednih plinov, so bolj odgovorne za reševanje problemov, ki so jih povzročile.

170

Sistem trgovanja z energetske kuponi se zdi hitra in enostavna rešitev, v kateri so na videz lepo razporejene obveznosti do okolja; vendar ne prispeva k potrebnim korenitim spremembam.

171

V revnih državah je treba prednostno izkoreniniti revščino in spodbuditi družbeni razvoj prebivalcev.

172

Nujno so potrebni mednarodni sporazumi, saj lokale oblasti neredko niso zmožne učinkovito okoljsko ukrepati.

173

Poseben izziv predstavlja kopičenje morskih odpadkov in varovanje odprtega morja. 174

Potrebujemo bolj odgovoren in bolj celovit pristop, ki hkrati vključuje omejevanje onesnaževanja in razvoj revnejših držav in regij. Pred diplomacijo je zato pomembna naloga razvoja mednarodne strategije za reševanje resnih problemov, s katerimi se vsi soočamo. 175

II. DIALOG ZA NOVO DRŽAVNO IN LOKALNO POLITIKO

Uspešnost ali neuspešnost okoljskih prizadevanj ni zgolj stvar meddržavnih odnosov, ampak je na različno težo odgovornosti treba pokazati tudi pri deležnikih znotraj posameznih držav. 176

Pravo je eno od področij, na katerem se s pomočjo pravil za ustrezno ravnanje urejajo odnosi v skupno dobro. 177

Zgolj sprotno vzdrževanje obstanka na oblasti ne omogoča vključevanja dolgoročnega okoljskega načrtovanja. 178

Dokler državljani sami ne vzpostavijo nadzora nad vplivnimi dejavniki državne, regionalne in lokalne politike, tudi ni mogoče nadzirati uničevanja okolja. 179

Lokalna politika lahko usmerja prebivalce v zmernejšo porabo dobrin, bolj gospodarno ravnanje z odpadki in recikliranje, varovanje ogroženih vrst, v raznoličnost kmetovanja in kolobarjenje. 180

Nujno je treba vzpostavljati zdravo politiko, v kateri bo mogoče prenavljati delovanje ustanov in jih medsebojno usklajevati za uveljavljanje dobrih praks, ki presejajo birokratski minimalizem. 181

III. DIALOG IN PREGLEDNOST POSTOPKOV ODLOČANJA

Procese presojanja poslovnih idej in projektov glede njihovega vpliva na okolje in sprejemljivosti za naravo je treba izvajati transparentno in v odprtem javnem dialogu. 182

Soudeležba javnosti ne pomeni le predhodne obveščeniosti o vseh predvidenih tveganjih in možnostih načrtovanega projekta, ampak tudi kasnejšo vključenost in trajno sledenje. 183

Potrošniška družba, v kateri imajo prednost kratkoročni in zasebni interesi, je neredko nagnjena k nepremišljenim odločitvam in prikrivanju posameznih informacij. 184

Ključna vprašanja: Čemu? Za kaj? Kje? Kdaj? Kako? Komu? S kakšnim tveganjem? Kakšna je cena? Kdo plača in kako? 185

Kadar bi objektivne informacije kazale na možnost hude in nepopravljive škode, bi bilo treba izvajanje kateregakoli projekta takoj prekiniti ali spremeniti. 186

Dobiček ali rentabilnost ne sme biti edino merilo, ki ga upoštevamo. 187

Poudarjam, da se Cerkev ne opredeljuje do znanstvenih vprašanjih in nima namena nadomestiti politike, zavzemam pa se za pošteno in odprto razpravo. 188

IV. POLITIKA IN EKONOMIJA V DIALOGU ZA POLNOST ČLOVEKA

V smislu prizadevanja za skupno dobro je danes nujno, da politika in ekonomija v medsebojnem dialogu začneta služiti življenju, zlasti človeškemu življenju. 189

Družbi, v kateri šteje izključno dobiček, je tuje razmišljanje o naravnih ritmih, o kroženju od razpadanja do nove rasti, o prepletenosti ekosistemov, ki jim lahko z nepremišljenimi dejavnostmi škodujemo. 190

Prizadevanja za vzdržno rabo naravnih virov niso nepotreben strošek, ampak naložba, ki srednjeročno prinaša druge gospodarske koristi. 191

Ob večji raznolikosti proizvodnje so odprte tudi večje možnosti za človekovo pristno ustvarjalnost in inovativnost, pri čemer človek okolje bolje varuje in si hkrati ustvarja bolj kakovostne delovne razmere. 192

Opazno je, da se na eni strani nekateri, ki vse bolj izkoriščajo in uničujejo okolje, obnašajo povsem netrajnostno, na drugi strani pa mnogi ne morejo doseči niti ravni osnovnega človeškega dostojanstva. 193

Napredek ne more biti zgolj v takem tehnološkem in gospodarskem razvoju, ki nič ne prispeva k boljšemu svetu in dvigu celovite kakovosti življenja. 194

Uresničevanje kratkoročnih potreb, ki temeljijo na golih statističnih preračunih, so značilnost ekonomij, ki na potrebne vire in surovine gledajo zgolj tržno instrumentalistično, in držav s planskim gospodarstvom. 195

Logika, po kateri ni iskrene zavzetosti za okolje, je enaka brezčutni logiki odnosa do najbolj ranljivih v družbi. 196

Strategija dejanskih sprememb ni tista, ki vključuje le nekaj znanstveno ekoloških dognanj, ampak taka, ki procese in vse pojave obravnava celostno, pri izhodišču pa se ne omeji zgolj na logiko časa in prostora trenutne civilizacije. 197

Pričakujemo, da bosta ekonomija in politika spoznali svoje stranpoti in sodelovanje usmerili v skupno dobro. 198

V. VERSTVA V DIALOGU Z ZNANOSTJO

Etična načela, ki jih je razum zmožen dojemati, neprestano vznikajo v različnih oblikah in jih lahko izražamo v na različne načine, vključno z jezikom vere. 199

Če smo verniki zaradi nedoslednega upoštevanja lastnih načel večkrat opravičevali zlorabo narave, grobo gospodovalnost človeka nad stvarstvom, vojne, krivico in nasilje, si moramo priznati, da smo bili takrat dejansko nezvesti zakladu modrosti, ki bi ga morali varovati. 200

Teža ekološke krize od vseh nas zahteva prizadevanje za skupno dobro in potrpežljivo, dobronamerno ter velikodušno vztrajnost v dialogu. 201

Šesto poglavje: VZGOJA IN EKOLOŠKA DUHOVNOST

Stojimo pred velikim kulturnim, duhovnim in vzgojnim izzivom.

202

I. SPREMEMBA ŽIVLJENJSKEGA SLOGA

Obsedenost s potrošnjo je lep primer vpliva tehnoeekonomske paradigme na posameznika.

203

V sedanji globalizaciji se krepi občutek nestalnosti in negotovosti, ki vodi v kolektivni egoizem.

204

Noben sistem ne more do konca zatreti človekove odprtosti do dobrote, resnice in lepote.

205

Nakupovanje ni le ekonomsko, ampak tudi moralno dejanje, zato vprašanja uničevanja okolja zadevajo življenjski slog vsakega človeka.

206

Listina o Zemlji nas poziva, naj prenehamo s samouničevanjem in začnemo na novo, čeprav še nismo v polnosti dosegli splošne okoljske ozaveščenosti.

207

Ko bomo presegli individualizem, bomo zmogli prenoviti tudi življenjski slog in pripraviti osnovo za ključne spremembe v družbi.

208

II. VZGOJA K ZAVEZI MED ČLOVEŠTVOM IN OKOLJEM

Mnogi ljudje se zavedajo, da sedanji napredek ob kopičenju materialnih dobrin in užitkov ne zadostuje za notranje veselje v človeškem srcu.

209

Ekološka vzgoja, ki je bila nekdaj močno osredotočena na znanstvene podatke, ozaveščanje in preprečevanje okoljskih tveganj, se danes vse bolj posveča tudi kritiki sodobnih porabniških mitov.

210

Samo na podlagi trdno privzgojenih vrlin je mogoče pričakovati osebno prizadevanje za ekološko ustrezno obnašanje.

211

Ustrezno obnašanje do okolja nam lahko povrne tudi čut za lastno dostojanstvo, poglobi življenjski slog in poveča izkušnjo vrednosti življenja na Zemlji.

212

Družina je tista, v kateri se najprej naučimo, kako izkazati ljubezen in spoštovati življenje, ustrezno uporabljati stvari, skrbeti za red in čistočo, spoštovati lokalni ekosistem in varovati vsa živa bitja. 213

Vse krščanske skupnosti imajo pri okoljski in naravovarstveni vzgoji zelo pomembno vlogo. 214

Vzgoja in izobraževanje bosta neuspešni in neučinkoviti, dokler se ne bosta začeli zavzemati za prenovljeno paradigmo človeka, življenja, družbe in našega odnosa do ostale narave. 215

III. EKOLOŠKO SPREOBRNENJE

Kristjani nismo vedno ustrezno sprejemali in razvijali duhovnega bogastva, ki ga je Bog dal Cerkvi. 216

Poklicanost k varstvu Božjih stvaritev ni le ena od prostočasnih dejavnosti, ampak bistveni del krepostnega življenja. 217

Zdrav odnos do stvarstva je ena od razsežnosti človekovega celovitega spreobrnjenja. 218

Ekološko spreobrnjenje, ki je za trajne spremembe nujno, je zato tudi družbeno spreobrnjenje. 219

Človekovega prvenstva ne smemo razumeti kot razlog za osebno slavo ali neodgovorno gospodovanje, ampak kot zmožnost resne odgovornosti, ki izhaja iz naše vere. 220

Bog je ustvaril svet, v katerega je vtisnil red in dinamiko, ki ju človek ne sme prezirati. 221

IV. VESELJE IN MIR

Pomembno je posvojiti staro modrost, ki jo najdemo v izročilih različnih verstev in tudi v Svetem pismu; gre za prepričljivost besed "manj je več". 222

Biti srečen pomeni, da smo se zmožni omejiti v vseh tistih željah, ki nas omamljajo, in ostati odprti za množico različnih možnosti, ki jih nudi življenje samo. 223

Ni zadosti le razpravljati o prepletenosti ekosistemov, ampak moramo imeti pogum za obrambo celovitosti človeškega življenja in povezovanja vseh velikih vrednot. 224

Celostna ekologija vključuje zavezo, da nekaj svojega časa posvečamo umirjeni harmoniji s stvarstvom, presojanju našega življenjskega sloga in idealov ter premišljevanju o Stvarniku, ki živi med nami in nas obdaja. 225

Jezus nas take življenjske drže uči, ko nas vabi, naj opazujemo lilije na polju in ptice neba. 226

Preprosta molitev pred jedjo krepi hvaležnost za darove stvarstva, kaže na spoštovanje tistih, ki s svojim delom dobrine pridelujejo, v nas pa utrjuje solidarnost z vsemi, ki trpijo pomanjkanje. 227

V. DRŽAVLJANSKA IN POLITIČNA LJUBEZEN

Skrb za naravo je sestavni del življenjskega sloga, ki vključuje tudi zmožnost sobivanja v občestvu. 228

Obuditi moramo občutek, da drug drugega potrebujemo, da smo soodgovorni za druge in za svet, in da še velja biti dober in pošten. 229

V celostno ekologijo so vključena tudi preprosta vsakdanja dejanja, ki onemogočijo logiko nasilja, izkoriščanja in sebičnosti. 230

Vzajemno z drobnimi vsakdanjimi dejanji nas drži družbene ljubezni vodi k razmišljanju o pomembnih strategijah, ki bi učinkovito ustavile uničevanje okolja in spodbudile novo kulturo skrbnosti. 231

V družbi nastaja vse več organizacij, ki delujejo za skupno dobro in branijo naravno in urbano okolje. 232

VI. ZAKRAMENTALNA ZNAMENJA IN PRAZNIČNI POČITEK

Vesolje se razvija v Božji polnosti, zato se ob opazovanju lista, steze, rose, ali obraza reveža poglobljamo v skrivnost. 233

Ko občudujemo veličino gora, te mistične izkušnje ne moremo ločiti od Boga in notranjega spoštovanja do življenja, ki nam je dano. 234

Človekova roka, ki blagoslavlja, je orodje Božje ljubezni in odsev bližine Jezusa Kristusa, ki je prišel, da bi nas spremljal na poti našega življenja. 235

Evharistija spaja nebo in zemljo, objema in povezuje celotno stvarstvo. 236

Nedeljski in praznični počitek je priložnost za širši pogled na svet in krepitev čuta za pravice drugih. 237

VII. SVETA TROJICA IN ODNOS S STVARSTVOM

Vsaka od oseb troedinega Boga, Oče, Sin in Sveti Duh, stvariteljsko delo uresničuje glede na svojo lastno identiteto. 238

Kristjane vera v enega Boga, ki je skupnost treh oseb, spodbuja k misli, da je tudi v stvarstvo mogoče zaznati troedinost. 239

To nas ne spodbuja le k občudovanju povezanosti med živimi bitji, ampak tudi k odkrivanju ključnih poti do človeku lastnega uresničevanja. 240

VIII. KRALJICA VSEGA STVARSTVA

Sveta Marija, ki je kot mati skrbela za Jezusa, zdaj z materinsko ljubeznijo in sočutjem skrbi za ta ranjeni svet. 241

Tudi sveti Jožef nas kot Jezusov skrbnik uči skrbnosti, spodbuja k velikodušnosti in zavzetemu delu za varstvo tega sveta. 242

IX. ONKRAJ SONCA

Večno življenje bo praznično čudenje, kjer bo vsaka stvar, spremenjena v sijaju, zasedla svoj pristni prostor. 243

Na tej poti si zapojmo! Naj nam napor in skrbi za ta planet ne vzamejo veselja in upanja. 244

Bog ljubezni naj nas vodi, da bomo vedno našli pravo pot. Njemu vsa zahvala! 245

EVANGELIJ PO STVARSTVU

Izbrani poudarki okrožnice Laudato si' papeža Frančiška